

MARIUSZ CISZEK

Instytut Nauk Społecznych, UPH, Siedlce

Bezpieczeństwo ekologiczne i zrównoważony rozwój w aspekcie Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo ekologiczne, bezpieczeństwo narodowe, zrównoważony rozwój, Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej

Key words: ecological safety, national security, sustainable development, the National Security and Safety of Polish Republic

Wstęp

Zagrożenia ekologiczne budzą obawy nie tylko miłośników przyrody, ale coraz częściej również polityków i specjalistów od problematyki bezpieczeństwa wewnętrznego i międzynarodowego. Tego typu sytuacja znajduje odzwierciedlenie w pewnym stopniu i w naszym kraju. Polityka ekologiczna nie jest co prawda priorytetem w Polsce, to jednak problematyka ochrony środowiska pojawia się w różnych dokumentach państwowych. W niniejszym artykule skoncentrowano się na zagadnieniu bezpieczeństwa ekologicznego w aspekcie koncepcji bezpieczeństwa narodowego. Uczyniono to głównie na przykładzie obowiązującej w naszym kraju *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* z 2007 roku. Ukazano również w zarysie ewolucję problematyki bezpieczeństwa ekologicznego w polskich strategiach bezpieczeństwa narodowego. Na podstawie analizy treści wspomnianych dokumentów odniesiono się również do zasady zrównoważonego rozwoju, którą ściśle powiązano z bezpieczeństwem ekologicznym.

Ponadto, artykuł rozpoczęto od ogólnej charakterystyki zagadnienia bezpieczeństwa ekologicznego w aspekcie konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju. Przedstawiono również jej implikacje w ujmowaniu problemów bezpieczeństwa w Polsce.

1. Bezpieczeństwo ekologiczne w aspekcie konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju. Implikacje dla postrzegania problemów bezpieczeństwa państwa w Polsce

Nie zagłębiając się w szczegółowe definicje „bezpieczeństwo ekologiczne” można najogólniej wyjaśnić jako pożądaný stan środowiska naturalnego, wolny od zagrożeń naruszających równowagę ekosystemów i biosfery. Tak pojmowane bezpieczeństwo ujmuje się w dwóch podstawowych płaszczyznach. W aspekcie negatywnym ogranicza się ono do eliminowania zagrożeń dla środowiska przyrodniczego. Natomiast w pozytywnym utożsamia się z szeregiem idei i koncepcji, które miałyby na celu przeciwdziałać powstaniu takich zagrożeń. W tym drugim ujęciu zamiast eliminacji zagrożeń postuluje się takie przeorientowanie dotychczasowych stosunków społeczno-gospodarczych, które nie prowadziłyby do powstania kryzysu ekologicznego (Hull 2008: 28).

Ten drugi kontekst pojmowania bezpieczeństwa ekologicznego bardzo dobrze wpisuje się w ideę zrównoważonego rozwoju. Zakłada ona, iż rozwój społeczno-gospodarczy kraju należy zharmonizować ze środowiskiem naturalnym. Warto odnotować fakt, iż zrównoważony rozwój jest normą konstytucyjną Rzeczypospolitej Polskiej. W artykule 5. *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* z 1997 roku stwierdzono, że Polska „(...) zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.” (A: art. 5). Ponadto, w artykule 74. zagwarantowano obywatelom także bezpieczeństwo ekologiczne i ochronę środowiska (A: art. 74). Definicja zrównoważonego rozwoju została wyartykułowana w ustawie *Prawo Ochrony Środowiska* w artykule 3. (punkt 50) jako „taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspo-

kajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.” (C: art. 3, p. 50).

Do koncepcji nierozłącznego ujmowania bezpieczeństwa ekologicznego z postulatem zrównoważonego rozwoju kraju nawiązują szczególnie kraje członkowskie Unii Europejskiej, w tym i polski dokument *II Polityka ekologiczna Państwa* z 2000 roku. Pod pojęciem „bezpieczeństwa ekologicznego człowieka” rozumie się w nim „nie tylko czyste powietrze, zdrową wodę i bezpieczną dla zdrowia żywność, ale także możliwości rekreacji i wypoczynku oraz trwałe występowanie wszystkich stwierdzanych obecnie, dziko żyjących gatunków.” (B: rozdz. 1, par. 1.1, p. 4). Zasada zrównoważonego rozwoju i potrzeba dostosowania do niej strategii i programów gospodarczych została wyeksponowana także w innych dokumentach, takich jak m.in.: *Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010* z 2003 roku, *Polityka ekologiczna państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014* z 2006 roku oraz *Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016* z 2008 roku. Dokumenty te zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem ochrony środowiska stanowią efekt nałożonego na Radę Ministrów obowiązku przedkładania Sejmowi co 4 lata raportu z realizacji polityki ekologicznej państwa (C: art. 16)¹.

Omawiane powyżej bezpieczeństwo ekologiczne można ujmować w skali:

- indywidualnej: skutki relacji pomiędzy człowiekiem a przyrodą,
- społecznej: konsekwencje stosunków pomiędzy społeczeństwem i jego elementami (np. rodziną, grupami społecznymi, zbiorowościami społecznymi) a środowiskiem przyrodniczym,
- narodowej (państwowej): problemy ekologiczne związane z lokalnymi i wewnętrznymi zanieczyszczeniami i zagrożeniami,
- międzynarodowej (regionalnej): skutki zanieczyszczania mórz, przygranicznych rzek, transgranicznego przepływu zanieczyszczeń

---

¹ Zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem ochrony środowiska politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata (C: art. 14, ust. 2).

atmosfery (i innych elementów środowiska), migracji gatunków roślinnych i zwierzęcych, awarii przemysłowych i transportowych, – globalnej: konsekwencje globalnych zagrożeń dla biosfery (np. rozrzedzenie ozonowe, efekt cieplarniany, zmiany klimatyczne itp.) (Hull 2008: 28).

Tak postrzegane bezpieczeństwo ekologiczne ma niewątpliwie wpływ na funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa narodowego (państwa), którego jest częścią. Przypomnijmy, iż „bezpieczeństwo narodowe” (bezpieczeństwo państwa) można zdefiniować jako stan, a także proces umożliwiający optymalny rozwój państwa, który umożliwia zabezpieczenie interesów i potrzeb obywateli (narodu) oraz pomyślną realizację wszelkich celów państwa. Stan ten jest uzyskiwany w wyniku zorganizowanej obrony i ochrony przed różnorodnymi zagrożeniami o charakterze militarnym i niemilitarnym, zewnętrznym i wewnętrznym, przy użyciu nakładów i środków ze wszystkich obszarów aktywności państwa².

Zagrożenia ekologiczne należałoby zaliczyć do wspomnianych czynników pozamilitarnych, o charakterze wewnętrznym, negatywnie wpływających na stan bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa obywateli. Zagrożenia ekologiczne mogą albowiem prowadzić do zaburzenia funkcjonowania ekosystemów, bezpośredniego zagrożenia ludzkiego zdrowia i życia, a także prowadzić do trwałych strat gospodarczych, zmniejszając tempo rozwoju narodu i państwa (Ciszek 2008: 33-36).

Koncepcja bezpieczeństwa narodowego Polski, jej systemowy kształt, wykładnia, założenia oraz cele i sposoby ich osiągnięcia, zawarte są w aktualizowanych do bieżących potrzeb Strategiach Bezpieczeństwa Narodowego.

---

² Można też w uproszczeniu orzec, iż zagadnienie bezpieczeństwa może być pojmowane w dwóch aspektach – węższym i szerszym. W tym pierwszym utożsamiane jest ono z obronnością, zaś w ujęciu szerszym z innymi pozamilitarnymi wyzwaniami i zagrożeniami.

2. Strategie Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej – krótka charakterystyka

Po przemianach politycznych, które zaszły w naszym kraju po 1989 roku, Polska podjęła starania zmierzające do integracji z Europą Zachodnią oraz wstąpienia do Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (Sojuszu Północnoatlantyckiego). Działania takie wymusiły zmiany w dotychczasowej polityce bezpieczeństwa. Efektem tego był dokument *Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa* sygnowany przez prezydenta RP, który określał podstawowe zasady polityki Polski w zakresie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego. Te ogólne zasady zostały rozwinięte i sprecyzowane w dokumencie *Polityka bezpieczeństwa i strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej*. Ich ostateczna wersja została przyjęta przez Komitet Obrony Kraju 2 listopada 1992 roku.

12 marca 1999 r. Polska wstąpiła do NATO, dlatego nasz kraj musiał dostosować założenia dotyczące bezpieczeństwa narodowego do nowej sytuacji militarnej i politycznej. Wyrazem tego była *Strategia Obronności Rzeczypospolitej* przyjęta na posiedzeniu Rady Ministrów 23 maja 2000 roku. Dotyczyła ona – jak sam tytuł wskazuje – tylko kwestii związanych z koncepcją i systemem obronności. Bezpieczeństwo narodowe pojmowane było zatem w aspekcie zawężonym, ograniczającym się głównie do zagadnień obronności w kontekście militarnym, z uwzględnieniem też pozamilitarnych ogniw w systemie obronności państwa.

Wkrótce po wstąpieniu Polski do NATO nastąpiło dramatyczne wydarzenie, które uświadomiło politykom państw sojusznicznych, iż sytuacja międzynarodowa ulega dynamicznym zmianom. Tym wydarzeniem był atak terrorystyczny z 11 września 2001 roku na Stany Zjednoczone. Nowy kontekst dla polskiej polityki miała także perspektywa wejścia naszego kraju do Unii Europejskiej. Rozszerzało się i zmieniało również samo NATO, które jednocześnie rozwijało współpracę ze wschodnimi sąsiadami Polski – Rosją i Ukrainą. Istotne znaczenie dla zmieniających się uwarunkowań bezpieczeństwa miały również konflikty afgańskie i irackie oraz szereg innych kryzysów międzynarodowych. Zaistniała zatem ponownie potrzeba opracowania i zdefiniowania no-

wej koncepcji bezpieczeństwa narodowego. Podobnie jak w wielu innych krajach Polska przystąpiła do realizacji tego celu, a owocem tego przedsięwzięcia było opracowanie *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, którą przyjęto 8 września 2003 roku (Koziej 2008: 3; zob. D: wstęp).

Należy podkreślić, iż wspomniana strategia obejmowała nie tylko kwestie *stricte* obronne, ale również szereg innych niezbędnych dla prawidłowego rozwoju cywilizacyjnego i gospodarczego kraju. Ukazana w strategii koncepcja bezpieczeństwa narodowego w porównaniu do dokumentów wcześniejszych miała charakter znacznie bardziej całościowy, uwzględniający nie tylko zagrożenia wojskowe, ale również pozamilitarne, w tym ekonomiczne, społeczne i ekologiczne. Stanowiła ona bowiem potrzebę dostosowania się do nowych, wyzwań i zagrożeń dla bezpieczeństwa państwa, zacierających dotychczasową różnicę między zewnętrznymi i wewnętrznymi aspektami zagrożeń (D: rozdz. I, II).

Naturalnie uwarunkowania bezpieczeństwa – zarówno te krajowe, jak i międzynarodowe – ulegały dalszym zmianom. Wejście Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku oraz inne wymienione wyżej czynniki w aspekcie strategii z 2003 roku wymusiły jej kolejną nowelizację w 2007 roku. Nowa *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* została zatwierdzona przez prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego 13 listopada 2007 roku. W porównaniu do swojej poprzedniczki z 2003 roku była to koncepcja jeszcze bardziej wszechstronna i całościowa. Wynika to z postrzegania ewolucji warunków bezpieczeństwa zacierających granicę pomiędzy bezpieczeństwem zewnętrznym i wewnętrznym, które narzuciło wymóg podejścia całościowego. Przedstawiona w strategii koncepcja bezpieczeństwa uwzględnia następujące sektorowe jej wymiary (E: rozdz. 3, par. 3.1-3.8):

1. Bezpieczeństwo zewnętrzne;
2. Bezpieczeństwo militarne;
3. Bezpieczeństwo wewnętrzne;
4. Bezpieczeństwo obywatelskie;
5. Bezpieczeństwo społeczne;
6. Bezpieczeństwo ekonomiczne;
7. Bezpieczeństwo ekologiczne;

8. Bezpieczeństwo informacyjne i telekomunikacyjne.

Wśród wymienionych sektorów tworzących bezpieczeństwo narodowe wymieniono także bezpieczeństwo ekologiczne. Stanowi to bardzo ważny postęp w dziedzinie postrzegania zagrożeń ekologicznych, jako ważnego źródła zakłóceń dla bezpieczeństwa kraju i jego zrównoważonego rozwoju. Zagadnienie to warto omówić na podstawie Strategii z 2003 i 2007 roku.

3. Bezpieczeństwo ekologiczne i zrównoważony rozwój w Strategiach Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2003 i 2007 roku

Zagadnienie bezpieczeństwa ekologicznego jako nowego i ważnego pozamilitarnego wyzwania dla bezpieczeństwa państwa zostało zasygnalizowane w *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP z 2003 roku*. Zauważono w niej, iż należy zapobiegać degradacji środowiska naturalnego, zwłaszcza w najbliższym otoczeniu, a także przeciwdziałać katastrofom ekologicznym, które mogą powstać z winy człowieka, w tym: „zapobieganie awariom elektrowni atomowych i zakładów chemicznych, katastrofom transportowym z niebezpiecznymi materiałami, wielkim zanieczyszczeniom atmosfery i wody, skażeniom wód powierzchniowych i gleby przez odpady radioaktywne, zanieczyszczeniom powietrza przez związki metali ciężkich, siarki i dwutlenku węgla.” (D: rozdz. II).

Zagrożenia ekologiczne w analizowanym tutaj dokumencie uznane zostały za ważne zagrożenia dla wewnętrznego aspektu bezpieczeństwa państwa. Dla służb państwowych wymieniono w tym kontekście następujące zadania: ochrona ludności przed zagrożeniami i niepożądanymi skutkami klęsk żywiołowych, katastrof ekologicznych oraz tzw. „biozagrożeń”, takich jak epidemie nieznanymi i nieuleczalnymi chorobami (D: rozdz. III, p.4).

Środowisko naturalne w omawianej strategii postrzegane jest jako jedno z głównych gospodarczych podstaw bezpieczeństwa państwa. W tym kontekście nawiązuje się do konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju, która ma kierować działaniami na rzecz ochrony środowiska, w taki sposób, aby zachować równowagę przyrodniczą oraz

trwałość podstawowych procesów przyrodniczych w biosystemie. Oprócz tak pojmowanego bezpieczeństwa ekologicznego zwrócono uwagę na potrzebę zagwarantowania i wdrażania systemu bezpieczeństwa biologicznego. Ponadto stwierdzono, iż Polska będzie nadal aktywnie uczestniczyć we współpracy międzynarodowej mającej na celu ochronę środowiska. Dotyczy to zwłaszcza transgranicznego przepływu zanieczyszczeń powietrza, wód oraz następstw awarii przemysłowych i transportowych. Nasz kraj będzie również brać udział we współpracy regionalnej, w ramach programów realizowanych przez Unię Europejską, Organizację Narodów Zjednoczonych, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). W miarę swoich możliwości Polska będzie także uczestniczyć w rozwiązywaniu globalnych problemów ekologicznych oraz realizować przyjęte na siebie międzynarodowe zobowiązania w tej dziedzinie (D: rozdz. IV, p.4).

Takie postrzeganie zagrożeń ekologicznych zostało podtrzymane w następnej, obowiązującej obecnie *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej* z 2007 roku, która jednak została jeszcze bardziej rozwinięta i zaktualizowana. Niezniszczone środowisko postrzegane jest jako jeden z podstawowych interesów narodowych, obok aspektów polityczno-militarnych, ekonomicznych i społecznych, które współtworzą całościową koncepcję bezpieczeństwa państwa. Ranga problemu ochrony środowiska w omawianej strategii została uznana za ważny, przewyższający tzw. „inne istotne interesy narodowe Polski” (E: rozdz.1, par. 1.1, p.13), aczkolwiek nie żywotny (ranga wyższa). Taka hierarchia interesów przyjęta w dokumencie może dziwić. Interesy żywotne przecież wiążą się z zapewnieniem przetrwania obywatelom. Ludzie jednak nie będą mogli przetrwać bez środowiska przyrodniczego. Ponadto, zagadnienie ochrony środowiska zostało powiązane z gwarancją trwałego i zrównoważonego rozwoju cywilizacyjnego i gospodarczego kraju (E: rozdz.1, par. 1.1). Podkreślono w ten sposób uznanie dla konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju. Ochrona środowiska naturalnego i ochrona przed następstwami klęsk żywiołowych, a także katastrof o przyczynach antropogenicznych została uznana również za cel strategiczny (E: rozdz. 1, par. 1.2, p.16i). Do wymienionych problemów ekologicznych należałoby też zaliczyć

wyartykułowaną w omawianym dokumencie potrzebę powstrzymania niekorzystnych zmian klimatu ziemi. Zagadnienie to powiązано jednak w Strategii z bezpieczeństwem energetycznym stanowiącym filar bezpieczeństwa ekonomicznego kraju (E: rozdz. 2, p.22).

W analizowanym dokumencie zagrożenia o charakterze ekologicznym zostały uznane za jedno z wyzwań i zagrożeń dla bezpieczeństwa Polski. Za ich główną przyczynę przyjęto skutki niewłaściwego wykorzystania postępu technicznego i technologicznego oraz naruszenia równowagi pomiędzy człowiekiem a środowiskiem przyrodniczym. Ponadto stwierdzono, iż zagrożenia środowiska naturalnego mogą być następstwem awarii przestarzałych elektrowni atomowych, handlu materiałami rozszczepialnymi oraz składowania i transportu materiałów radioaktywnych, substancji chemicznych i odpadów organicznych, a także awarii rurociągów transportujących ropę naftową i paliwa (E: rozdz. 2, par. 2.2, p. 37).

W analizowanej Strategii z 2007 roku zagadnieniom ochrony środowiska poświęcono znacznie więcej miejsca niż w jej wersji z roku 2003. Należy podkreślić, iż w obowiązującej obecnie Strategii koncepcja bezpieczeństwa pojmowana jest holistycznie. Za jeden z jej integralnych sektorów uznano właśnie bezpieczeństwo ekologiczne (obok sektorów bezpieczeństwa: zewnętrznego, militarnego, wewnętrznego, obywatelskiego, społecznego, ekonomicznego i informacyjno-telekomunikacyjnego) (E: rozdz. 3, par.3.1-3.8).

Za nadrzędny cel i zadanie w działalności państwa w aspekcie bezpieczeństwa ekologicznego uznano zapewnienie obywatelom warunków do lepszego życia w zdrowym środowisku poprzez ochronę środowiska, w tym stymulowanie procesów zrównoważonego rozwoju (E: rozdz. 3, par. 3.7, p.75). Aby ten cel osiągnąć, wymagane będzie pełne wdrożenie standardów europejskich w sferze polityki ekologicznej i regulacji prawnych. Za niezbędne przyjęto również działania w zakresie kontroli i monitoringu środowiska, edukacji środowiskowej, opracowywania i realizowania projektów na rzecz ochrony środowiska przez grupy i organizacje pozarządowe. Natomiast w aspekcie gospodarki podkreślono, iż należy w taki sposób kształtować wskaźniki makroekonomiczne kraju, aby dostosować je do modelu rozwoju

zrównoważonego. Finansowanie ochrony środowiska powinno być realizowane ze źródeł i za pomocą mechanizmów ustalonych w Polityce Ekologicznej Państwa (E: rozdz.3, par. 3.7, p. 76). Można zatem przyjąć, iż w omawianym tu dokumencie przyjęto, iż stan bezpieczeństwa ekologicznego będzie można zrealizować wówczas, gdy gospodarka państwa wsparta będzie na modelu zrównoważonego rozwoju.

Ponadto stwierdzono, iż działania na rzecz ochrony środowiska należy prowadzić w taki sposób, aby zachować równowagę przyrodniczą oraz trwałość głównych procesów przyrodniczych w biosystemie. Za inne szczególnie ważne szczegółowe zadania uznano: poprawę czystości wód, zmniejszenie zanieczyszczenia atmosfery, zapobieganie zjawisku degradacji gleb, ograniczanie ryzyka wystąpienia katastrof ekologicznych o charakterze naturalnym i antropogenicznym oraz ich minimalizację poprzez rozwój ratownictwa chemicznego i ekologicznego. Realizacji tych szczegółowych zadań ma posłużyć kompleksowa polityka ekologiczna zgodna z regulacjami i programami unijnymi. Uznano również potrzebę angażowania się kraju w regionalną i globalną współpracę międzynarodową na rzecz ochrony przyrody, w tym przeciwdziałanie efektowi cieplarnianemu (E: rozdz. 3, par. 3.7, p.77).

Przedstawione cele i zadania sektora bezpieczeństwa ekologicznego (podobnie, jak i pozostałych sektorów) są realizowane w aspekcie systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Struktura tego systemu składa się z podsystemu kierowania bezpieczeństwem narodowym oraz podsystemów wykonawczych.

Na podsystem kierowania bezpieczeństwem składają się organy władzy publicznej i kierownicy jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za zadania w sferze bezpieczeństwa narodowego oraz organy dowodzenia Sił Zbrojnych RP. Bardzo ważna rola w kierowaniu bezpieczeństwem narodowym przypada organom i instytucjom należącym do władz ustawodawczych, wykonawczych i sądowniczych, szczególnie zaś Parlamentowi, Prezydentowi RP oraz Radzie Ministrów (E: rozdz.4. par. 4.2, p.88). Natomiast podsystemy wykonawcze tworzą siły i środki pozostające w kompetencjach poszczególnych ministrów kierujących odpowiednimi dziedzinami administracji rządowej, centralnych organów administracji rządowej, wojewodów, organów

samorządu terytorialnego i innych podmiotów odpowiedzialnych za ustawowo uregulowane zadania w obszarze bezpieczeństwa narodowego (E: rozdz.4, par. 4.3, p.91). Obszar ten współtworzą – wymienione w Strategii – następujące dziedziny: sprawy zagraniczne; obrona narodowa; służby specjalne; administracja publiczna i sprawy wewnętrzne; informatyzacja i telekomunikacja; sprawiedliwość; gospodarka; gospodarka morską; budżet i finanse publiczne; skarb państwa; transport; budownictwo, gospodarka przestrzenna i mieszkaniowa; rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne; rozwój regionalny; praca, zabezpieczenie społeczne i sprawy rodziny; zdrowie; środowisko oraz terenowe organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego (E: rozdz. 4, par. 4.3).

W Strategii środowisko naturalne uznane zostało zatem – obok innych działań – za integralną dziedzinę umocowaną w podsystemie wykonawczym współtworzącym system bezpieczeństwa narodowego. Aby urzeczywistnić wcześniej wymienione cele i zadania w sektorze bezpieczeństwa ekologicznego – w dokumencie podkreślono, iż należy dążyć do takiego stymulowania procesów rozwoju kraju, aby jak w najmniejszym stopniu zagrażały środowisku przyrodniczemu. Wskazuje się tu również na sposoby osiągnięcia tego celu. Należy go zrealizować za pomocą (E: rozdz. 4, par. 4.3, p. 141-142):

- strategii i polityk wspólnotowych, a zwłaszcza odnowionej strategii lizbońskiej i strategii zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej,
- pozostałych strategii i polityk sektorowych, które muszą zostać dostosowane do założeń i zasad polityki ekologicznej kraju;
- czytelnych i łatwych w stosowaniu aktów prawnych z dziedziny prawa ochrony środowiska;
- precyzyjnego unormowania prawnego prowadzenia akcji ratowniczych i określenia źródeł ich finansowania;
- opracowanych i aktualizowanych planów ewakuacji ludności oraz zabezpieczenia jej warunków do przetrwania w określonym przedziale czasowym;
- aktywnej edukacji proekologicznej społeczeństwa.

Zakończenie

Podsumowując, należy stwierdzić, iż zagadnienie bezpieczeństwa ekologicznego ewoluowało w poszczególnych dokumentach strategicznych dotyczących bezpieczeństwa narodowego. Początkowo zagrożenia te były marginalizowane, ale wraz z upływem czasu, zwłaszcza w perspektywie integracji z Unią Europejską oraz współpracy z innymi podmiotami międzynarodowymi, bezpieczeństwo ekologiczne zostało dowartościowane. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP* z 2003 roku, ale w pełni zostało dopiero rozwinięte w jej następnej odsłonie z 2007 roku. Należy też podkreślić, iż w obu dokumentach dostrzeżono ścisły związek pomiędzy kwestią bezpieczeństwa ekologicznego a konstytucyjną zasadą zrównoważonego rozwoju, bez wdrożenia, której w zasadzie nie można mówić o realistycznej ochronie środowiska naturalnego w Polsce.

Bibliografia

Literatura:

- Ciszek M., 2008, *Bezpieczeństwo ekologiczne jako element bezpieczeństwa narodowego (państwa)*, w: Droba R., Bobryk A., Jakubiak M. (red.), „Młodzież akademicka w kreowaniu nauki”, Wyd. AP, Siedlce, 33-36.
- Hull Z., 2008, *Bezpieczeństwo ekologiczne* (hasło), w: Ciszek M. (red.), „Słownik biopolityki, biopolityki i ekofilozofii”, (red.) M. Ciszek, Wyd. PTF, Warszawa, 28.
- Koziej S., 2008, *Strategie bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2003 i 2007 roku*, Skrypt internetowy (www.koziej.pl), Warszawa/Ursynów.

Akty prawne:

- A) *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*. Tekst uchwalony przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.1997.78.483).
- B) *II Polityka ekologiczna Państwa*: dokument przyjęty przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r. i Sejm RP w sierpniu 2001 r.
- C) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2001.62.627 z dnia 20 czerwca 2001 r.).
- D) *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2003.
- E) *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2007.

Ecological safety and the development of national security and safety within the Polish Republic

SUMMARY

Ecological threats awaken fear among not only lovers of nature, but also more and more often among politicians and experts concerned with national safety and international problems. This situation can also be encountered in Poland. Ecology, however, is not a priority here, although environment protection and the problems it faces appear in different state documents. The present article is concerned with the issue of ecological safety in reference to the conception of national safety. This was mainly based on the *Strategy of the National Safety of the Polish Republic* which has been in force since 2007. An outline of the problems concerning the evolution of ecological safety in Polish national safety strategies have also been presented. According to the analysis of the contents of the mentioned documents, the article refers to the conception of development which is also closely connected with ecological safety.